

manual pentru
clasele

V-VIII

lector univ. dr. **Bogdana Darie**
drd. **Romina Sehlane**
master **Andreea Jicman**

**JOCURI
TEATRALE**

Lector univ. dr. Bogdana Darie
Drd. Romina Sehlaneć
Master Andreea Jicman

JOCURI TEATRALE

Manual pentru clasele V-VIII

UNATC Press
2016

Jocuri Teatrale. Manual pentru clasele V-VIII

Carte publicată în cadrul Proiectului

UNATC JUNIOR

Proiect pilot implementat de Master Pedagogie Teatrală UNATC,

Finanțat de MENCS, prin FDI 2016

Coordonatori: Lect. univ. dr. Bogdana Darie

Drd. Romina Sehlanec

Master Andreea Jicman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DARIE, BOGDANA ADINA

Jocuri teatrale : manual pentru clasele V-VIII / lect. univ. dr. Bogdana Darie, drd. Romina Sehlanec, master Andreea Jicman. - București : U.N.A.T.C. Press, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8757-05-6

I. Sehlanec, Romina

II. Jicman, Andreea

792

Tipografie: PUBLICITARIA

CUVÂNT ÎNAINTE

Educația artistică – legătură între școală și comunitate

Auzim adeseori expresia „școala – furnizor de servicii educaționale”. De obicei, prima reacție este de respingere, ca un exemplu tipic de „limbă de lemn”. Ce pierdem însă atunci când ne limităm la a respinge?

În primul rând, pierdem privilegiul de a observa că principala eroare provine din ruptura implicită dintre școală și comunitate, dintre școală și familiile copiilor aflați în ciclul școlar, între școală și oamenii din comunitate, statistic majoritatea foști elevi ai aceleiași școli de cartier. Dar mai există oare aceste comunități sau ne iluzionăm?

În al doilea rând, ratăm prilejul de a pune adevărata întrebare. Cum poate redeveni școala un centru de referință al comunității, implicit al societății în întregul său?

Răspunsul pare simplu: prin redefinirea școlii ca centru cultural, având ca activitate centrală educația, dar hrănind întreaga comunitate printr-un complex de activități culturale. Dezvoltarea instituțională ar trebui să urmeze trei direcții: pedagogică, socială și artistică. Două din ariile curriculare ale actualei structuri ar trebui să se adreseze întregii comunități: *Om și societate*, respective *Arte*. Fenomenul cultural/artistic cu obiectiv educațional nu confiscă dimensiunea pedagogică, ci o transferă și către comunitate, înțelegând prin cultură și artă cele mai largi definiții posibile, inclusiv prin prismă antropologică și sociologică.

Tensiunea *școlarizare vs. de-școlarizare* este prezentă în dezbaterile publice actuale. Unii acuză școala, sistemul de învățământ în întregul său, de

vetustețe și inadecvare. Între reforma școlii ca „furnizor de servicii educaționale” și home-schooling există însă spațiu pentru multe alte soluții. Una dintre ele, reconstrucția participării comunitare la viața mediului comunitar.

Ce poate învăța școala de la cultură și artă? Mai întâi de toate, redescoperirea sărbătorii, a bucuriei și a plăcerii în spațiul privilegiat în care se pot întâlni învățarea și frumusețea, jocul și ficțiunea, lumile fictive și lumea reală. Școala este și locul în care învățăm construcția sensului prin experiențe simulate, ne imaginăm viitorul ca loc al lumilor posibile.

Aducerea teatrului în școală înseamnă și descoperirea *copilului-spectator* și a *copilului-creator*. Prea adeseori dimensiunea creativă este estompată de învățarea normativă, mai ales în dimensiune socială. Teatrul și dansul dezvoltă omul relațional, empatic, deschis spre relațiile cu ceilalți, spre dialog, abil și competent în rezolvarea unor probleme complexe de existență prin participare și strategii de grup. Educația contemporană trebuie să realizeze un echilibru între copilul-spectator și copilul-creator, în beneficiul adultului care va fi și al societății din care face parte.

UNATC Junior este o parte din acest efort, atelierele demonstrative sunt laboratoare în care testăm strategii didactice pentru aducerea teatrului în școală. Presiunea nu vine dinspre noi, ci dinspre școli, cuprinzând elevii și cadrele didactice. Este un fenomen viu și percepția unei necesități. Înainte de a observa dificultatea ar trebui să ne gândim la un lucru: *școala trebuie să fie o sărbătoare și o bucurie.*

Conf. univ. dr. Nicolae Manda

Rector al UNATC „I.L.Caragiale” București

CUPRINS

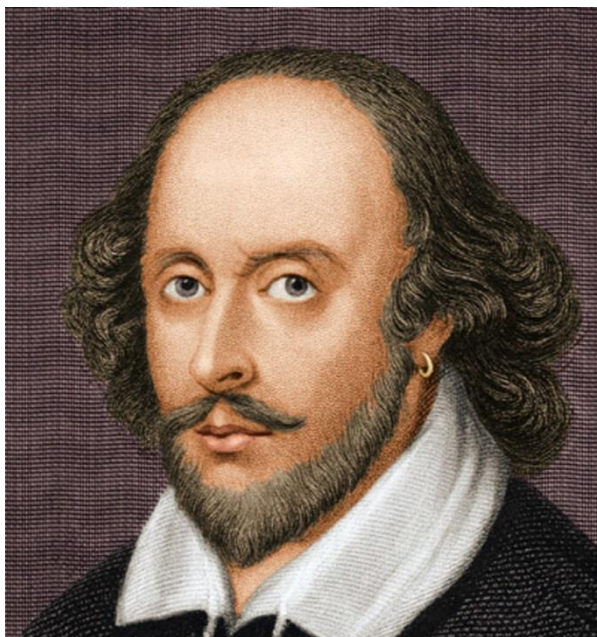
Introducere	6
Lucrul în echipă	11
Observarea	21
Concentrarea atenției	35
Imaginație	43
Simțurile	52
Spontaneitatea	63
Memoria	72
Sentimentele	80
Libertatea de exprimare în public	89
Intuiția	96
Conflictul	103
Decalogul coordonatorului atelierului de teatru în învățământul preuniversitar	111
Bibliografie (selectiv)	113
Atelier scriere creativă	115
Arta Teatrului în educație	120

INTRODUCERE

Arta Teatrală, cea mai complexă dintre arte, este un câmp al libertății depline. Este locul în care se întâlnesc luminile și umbrele, trăirile și năzuințele oamenilor, bucuriile și tristețile tuturor ființelor. Teatrul este locul unde „totul este posibil”; e universul în care limita este doar propria imaginație.

Secole de-a rândul, oamenii au avut nevoie de teatru. E normal să ne întrebăm: „De ce?”. Răspunsul ni-l dă unul dintre cei mai mari dramaturgi, englezul William Shakesperare, care spunea: „Întreaga lume e o scenă și toți oameni-s actori”, făcând astfel un tablou complet al legăturii foarte puternice dintre Teatru și Viață. Da, viața noastră de zi cu zi poate fi considerată ca o mare piesă de teatru sau, mai simplu, precum un mare, complex și lung film. Oare întâmplările din viața noastră nu se succed ca pe scenă sau ca pe ecranul de cinema? Nu ne uităm la semenii noștri ca la personajele din teatru sau film? Și noi, la rândul nostru, nu jucăm, că vrem sau nu, diverse roluri în viață? Nu suntem, pe rând, fii cuiva, nepoții altcuiva, elevi la școală, la liceu sau facultate, apoi, la rândul nostru, părinți sau bunici, învățători sau profesori, medici, ingineri, muncitori ș.a.? Și în fiecare din aceste situații, noi acționăm, reacționăm, ne comportăm în funcție de... rolul pe care îl avem. Nu putem să vorbim cu doamna profesoară așa cum vorbim cu colega de bancă sau cu prietenul din fața blocului, nu ne raportăm la doamna profesoară așa cum o facem cu doamna doctor, atunci când vrea să ne ia sânge pentru analize. Cu fiecare dintre semenii noștri ne purtăm în funcție de sistemul de relații pe care îl avem, de rolul pe care aceștia îl joacă în viața

noastră, sau în funcție de situația în care ne aflăm. Adică, suntem personaje vii într-o mare și adevărată piesă de teatru.

William Shakespeare (1564-1616), dramaturg englez, autorul unor piese celebre: *Romeo și Julieta*; *Hamlet*; *Furtuna*; *Visul unei nopți de vară*; *Othello*; *Macbeth* ș.a.

Dar dacă tot trăim cu adevărat într-o piesă, se poate pune întrebarea: De ce mai e nevoie de teatru, dacă „trăim în teatru”? Răspunsul ni-l dă tot Shakespeare (scriitor celebru de piese de teatru, care a trăit în Anglia, la Londra și de la moartea căruia, în acest an – 2016, s-au împlinit 400 de ani) care scria că rostul teatrului a fost „dintru începuturi și până acum, să-i țină lumii oglinda în față; să-i arate virtuții adevăratele ei trăsături, lucrului de scârbă propriul său chip, și tuturor vremurilor și vârstelor tiparul lor...”, adică rolul teatrului a fost întotdeauna să fie **oglină vieții**, să pună în fața oamenilor momente din viața lor, care să devină pildă vie, îndemn și punct de sprijin pentru fiecare din noi. Teatrul a avut deci menirea de a deveni **învățătorul** oamenilor. Avem nevoie să mergem la teatru sau să vedem filme

artistice pentru ca să privim întâmplări din viețile altora, ce pot oricând să devină propriile noastre întâmplări... frumoase sau urâte. Și dacă vrem să trăim o viață asemenea poveștilor frumoase, nu ne rămâne decât să căutăm, în viață... frumusețea. Iar dacă nu ne plac, ne sperie sau ne îngrozesco poveștile urâte, nu trebuie decât să le evităm, să ne ferim de ele în propria noastră viață.

Prin urmare, teatrul ne ajută să ne organizăm propria viață, sau, mai artistic spus, propria piesă de teatru. Iar în acest tablou pe care l-am zugrăvit până acum, se naște întrebarea: Dacă viața e o piesă de teatru, atunci noi, vorba lui Shakespeare, devenim automat... actori? Da. Noi suntem, fie că ne dăm seama sau nu, în fiecare zi din viața noastră... adevărați actori. Atenție însă: suntem actori ai propriei noastre povești de teatru, nu suntem **actori profesioniști**. Căci cei ce urcă pe scenă, apar la televizor sau cei pe care îi vedem pe marile ecrane de cinema sunt oameni care s-au pregătit temeinic pentru a transforma pasiunea și preocupările lor într-o adevărată meserie. Au făcut Facultatea de Teatru și Film și se numesc: profesioniști ai scenei și ecranului. Numai că până acolo, la etapa profesionistă, este o cale lungă...

Deocamdată să vedem în ce măsură au nevoie de teatru oamenii obișnuiți și, mai ales, în ce măsură este utilă studierea Artei Teatrului în școală.

Un mare profesor al Facultății de Teatru de la București, **Ion Cojar** spunea întotdeauna că, pentru ca un tânăr să devină un bun actor profesionist, el trebuie mai întâi să... redevină om. Ar putea fi paradoxală o asemenea afirmație, dacă ne gândim că, orice am face și oricum am fi, suntem oameni... tot timpul. Și cu toate acestea, la o privire mai atentă putem să observăm și trebuie să recunoaștem că, în viață, trăim... mai puțin, privim dar nu vedem, auzim dar nu ascultăm cu adevărat, lucrăm în grup, dar... tot

interesul nostru ne guvernează... De câte ori nu ne-am supărat în diverse situații de viață și am exclamat despre cineva: Parcă nu mai e om!...

Desigur, toți suntem oameni, toți avem toate datele necesare pentru ca să fim parte a lumii în care trăim, adică să ne integrăm în societatea din care facem parte. Suntem educați și instruiți încă de mici, de către părinți și educatori și devenim parte a grupurilor umane din care vremelnic facem parte. Dar ca să putem să relaționăm cu cei din jur avem nevoie de anumite **disponibilități specifice**. Profesorul Ion Cojar se referea la pregătirea tânărului pentru scena profesionistă, considerând mereu că atunci când lucrezi cu actorul, de fapt lucrezi cu omul: „**actor = om**”. Dar pe noi nu ne preocupă, la acest nivel și în acest moment, drumul actorului profesionist ci, paradoxal, drumul **omului**.

Ion Cojar (1931-2009), regizor român, profesor de Arta Actorului la UNATC „I.L.Caragiale” București, autorul cărții *O poetică a artei actorului*

Trebuie să recunoaștem că atunci când vorbim despre educație, despre școală și despre instruirea ființei umane, încă de la vârste fragede, vorbim de fapt despre descoperirea, câștigarea și fixarea unor aptitudini necesare vieții. De aceea părinții își îndrumă copii către practicarea sporturilor, a artelor frumoase, a dansului, baletului, teatrului, iar în spațiul școlii, programa de studiu cuprinde materii care au ca scop... tot câștigarea de cunoștințe noi și descoperirea de disponibilități specifice unei meserii sau unei arte. În acest context amplu de educație, Arta Teatrului poate contribui tocmai prin faptul că, datorită unor exerciții atent selecționate și bine conturate, urmărește să dezvolte copilului și tânărului: **lucrul în echipă; capacitatea de observare; concentrarea atenției; imaginația; dezvoltarea simțurilor; spontaneitatea; memoria; gestionarea emoției; intuiția; controlul conflictului; libertatea de exprimare în public și aptitudinea de a crea o poveste, un scenariu sau o piesă de teatru.**

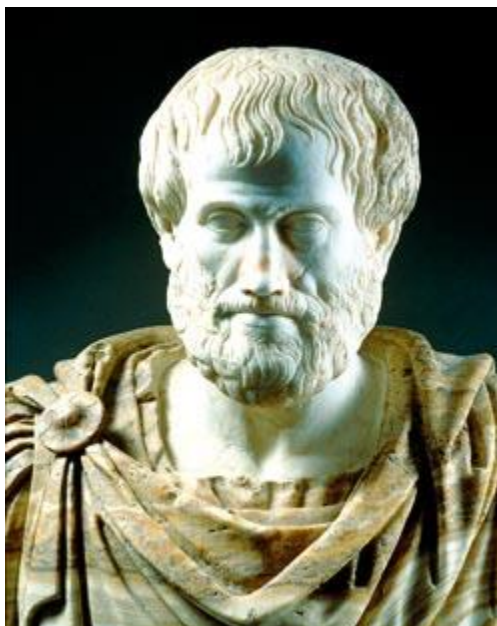
Și cu toate aceste disponibilități câștigate, prin intermediul **jocurilor teatrale**, copilul, tânărul vor fi capabili să se integreze cu succes în universul din care fac parte.

Arta Teatrului slujește educația tocmai prin faptul că, doar cu ajutorul **jocului** atât de apreciat și iubit de către copii, refuzând metode rigide de predare-învățare, poate face din mica ființă umană un viitor OM, cu mari șanse să devină o poveste de reușită!

În școală, teatrul nu urmărește să creeze actori, ci să dezvolte viitorul om. Îi descoperă și îi pune în valoare calitățile, îl face să fie stăpân pe el în situații de criză și îl ajută să-și dezvolte imaginația și creativitatea! Îl lasă să viseze și să nu-i fie rușine... de el. Ci să câștige puterea de a spune: „Ăsta sunt eu! Nu sunt perfect, dar pot fi cel mai bun în meseria pe care visez să o fac!”

LUCRUL ÎN ECHIPĂ

Omul nu poate trăi singur. „Omul este din natură o ființă socială” spunea *Aristotel*, un mare filosof din Grecia Antică; el făcea diferența între societatea oamenilor și forma de organizare socială a animalelor, susținând că, datorită faptului că omul poate schimba lumea și natura după propria dorință și cu puterea lui, se detașează de orice altă ființă de pe pământ. Omul, spunea Aristotel, are puterea de a cunoaște binele și răul, dreptatea și nedreptatea și are legi morale. Omul trăiește în comunități și își organizează viața cu și pentru societatea în care trăiește; prima formă de organizare este familia și cea mai complexă este statul.

Aristotel (384 î.Hr – 322 î.Hr), unul dintre cei mai importanți filosofi ai Greciei Antice, a fost profesorul lui Alexandru cel Mare; autor a numeroase scrieri: *Politica*, *Retorica* ș.a. A scris și *Poetica*, pe care oamenii de teatru îl consideră ca fiind un prim manual de Arta Teatrului.

